

ÇİN'İN SOSYAL MEDYA STRATEJİSİ

DOĞU ASYA'NIN EKONOMİK OLARAK YÜKSELEN GÜCÜ ÇİN KENDİ SOSYAL MEDYA STRATEJİSİ İLE FARKLI ÜLKE, GRUP VE KİŞİLERİN PAYLAŞIMLARINA ENGEL OLMAKTADIR. ÇİN'İN WECHAT, SİNA WEİBO, ZHİHU, MEİTUAN, DOUYİN VE DOUBAN GİBİ FARKLI AMAÇLAR İÇİN GELİŞTİRDİĞİ BİRÇOK SOSYAL MEDYA UYGULAMASI BULUNMAKTADIR. ÇİN BİR TARAFTAN ALTERNATİF PROGRAMLAR ÜRETİRKEN DİĞER TARAFTAN ÇİN'DEN DIŞARIYA ÇIKABİLECEK İLETİŞİM AKIŞINI KONTROL ETMEKTEDİR.

Bireylerin gündelik yaşamlarında önemli bir yere sahip olan sosyal medya uygulamaları teknolojinin gelişmesiyle birlikte birçok ülkede yaygınlık kazanmıştır. Sosyal medya uygulamalarının bilgi, eğlence ve veri paylaşımı gibi amaçlar dahilinde kullanılması herhangi bir tehdit oluşturmazken, günümüzde istihbarat faaliyetleri için kullanılabilen ve devletlerin ulusal güvenliklerine zarar verebilecek bir araç haline dönüşmektedir. Ulusal güvenliğin sağlanabilmesi ve bilgi kirliliğinin önüne geçilebilmesi için birçok hükümet farklı şekillerde sosyal medya uygulamalarına karşı tedbirler geliştirmektedir. Ancak bireylerin haber alma özgürlüğüne oluşturduğu tehditler nedeniyle ülkeler, sosyal medya uygulamalarına herhangi bir şekilde müdahalede bulunmaktan kaçınmaktadır.

Gelişmiş Sosyal Ağlar

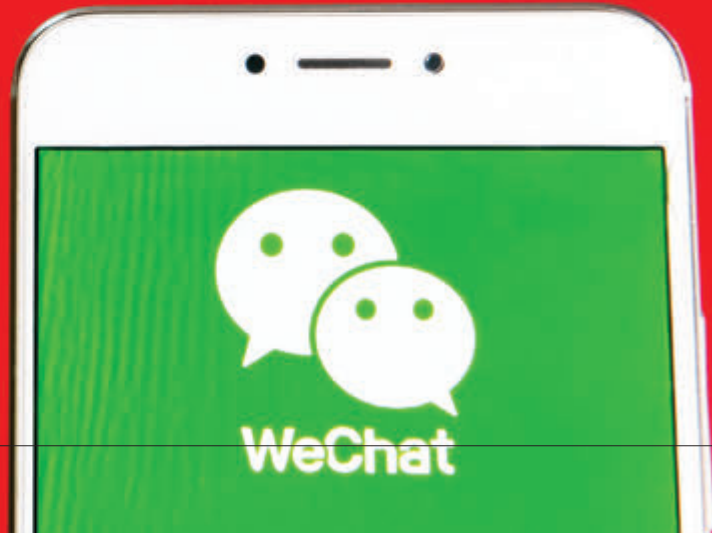
Doğu Asya'nın ekonomik olarak yükselen yeni gücü Çin (dışarıya kapattığı) kendi sosyal medya

stratejisi ile farklı ülke, grup ve kişilerin paylaşımlarına engel olmaktadır. Çin'in WeChat, Sina Weibo, Zhihu, Meituan, DouYin ve Douban gibi farklı amaçlar için geliştirdiği birçok sosyal medya uygulaması bulunmaktadır. Bu uygulamaların kullanıcı sayısı 200 milyon ile 1 milyar arasında farklılık göstermektedir. Ekonomik değer açısından yaratılan markaların yurt dışındaki rakiplerine karşı korunması yerel sosyal medya uygulamalarının ülke genelinde gelişmesine katkı sağlamıştır. Tencent QQ, Tencent Video, Baidu Tieba ve Toutiao başta olmak üzere birçok sosyal medya platformu geliştiren Çin, Batı merkezli uygulamaları yasaklamaktadır. Bu yasaklar diplomatlar başta olmak üzere hükümet temsilcilerine karşı esnetilirken, dış ilişkilerde Batı merkezli platformlar sıkça kullanılmaktadır. Batı kökenli sosyal medya uygulamalarına müdahale etme şansı bulunmayan Çin, ülke içindeki olayların ve bilgilerin yayılmasının önüne geçmek için kendi sosyal medya uygulamalarını geliştirmiştir. Bu yüzden Çin'den dışarı çıkan içeriklerin devlet kontrolünde olduğu bir tablo bulunmaktadır.

Ekonomik, siyasi ve toplumsal açıdan daha avantajlı olan yerel sosyal medya platformları merkezi hükümet tarafından denetlenebilmektedir. Vatandaşlarını farklı uygulamalar ile gözetleyerek takip edebilen Pekin yönetimi Komünist Parti'ye karşı gelişebilecek olan muhalif faaliyetlerin önüne yerel sosyal medya platformları ile geçmektedir.

Deniz **İstikbal**
distikbal@setav.org

Wuhan'da görülen ilk koronavirüs vakasından yaklaşık 3 buçuk ay sonra virüse karşı zafer ilan eden Çin'in en önemli stratejisinin, vatandaşların sıkı takip edilmesi, izolasyonun sağlanması ve bilgi kirliliğinden uzak iletişim ortamı yaratılması olarak görülüyor. (Mart 2020)

TABLO 1: BATI VE DOĞU'DA SOSYAL MEDYA UYGULAMALARI

UYGULAMA	KULLANICI SAYISI	UYGULAMA	KULLANICI SAYISI
WhatsApp	2 Milyar	WeChat	1 Milyar 151 Milyon
Twitter	330 Milyon	Weibo	413 Milyon
YouTube	1 Milyar 800 Milyon	Tencent Video	900 Milyon
Instagram	950 Milyon	Douban	300 Milyon
Facebook	2 Milyar 500 Milyon	Tencent QQ	899 Milyon

Kaynak: Statista, Sina Cooperation, Asia One

2009'da Çin'in doğusundaki şiddet olaylarında insanları Komünist Parti'ye karşı kıskırttığı için yasaklanan Twitter'a alternatif olarak yaratılan Weibo, günümüzde 400 milyondan fazla kullanıcıya ulaşmıştır. Örneğin 123,7 milyon kişi tarafından Weibo'da takip edilen Xie Na bir aktör olarak Twitter kullanıcılarına kıyasla daha fazla kişiye ulaşabilecek veya etki edebilecek bir konumdadır. YouTube ile benzer yönlerinin olduğu Tencent Video günümüzde 900 milyon kişi tarafından aktif olarak kullanılmaktadır. Douban ve Tencent QQ gibi uygulamaları da Batı merkezli sosyal medya uygulamaları ile karşılaştırmak mümkündür (Tablo 1). Ayrıca küresel düzeyde internet üzerinden en fazla kullanılan 25 uygulamanın 13'ünü üretmiş olan Çin, ilk on platformun ise 7'sini kendi bünyesinden çıkarmıştır. Ekonomik olarak uluslararası arenada bir güç haline gelen Çin, sosyal medya alanını da domine eden bir aktör haline gelmiştir. Bu bağlamda geliştirilen sosyal medya uygulamalarında hedefler şu şekildedir;

- Çincenin yaygınlaştırılması
- Bilgi ve veri güvenliğinin sağlanması
- Kolay, erişilebilir ve yerli sosyal medya uygulamalarının oluşturulması
- Ekonomik katma değerini yurt içinde değerlendirilmesi
- Vatandaşların özel yaşamlarının koruma altına alınması ve denetlenebilmesi
- Çin aleyhine olan muhalif faaliyetlerin önüne geçilmesi
- Vatandaşların Çin yönetiminin kontrol ettiği ölçüde bilgilere ulaşması

- Yurt dışından erişilebilecek kanalların engellenmesi. Çin yönetimi bunu bilgi kirliliğine neden olabilecek iletişim kanallarının önüne geçilmesi olarak değerlendirmektedir.
- Batı kökenli sosyal medya uygulamalarının yasaklanması ve onların yerine kullanılacak alternatifler oluşturulması ve desteklenmesi
- Komünist parti yönetimine karşı gelişebilecek olan muhalif eylem ve bilgilerin önüne geçilmesi

Yerli Strateji: WeChat

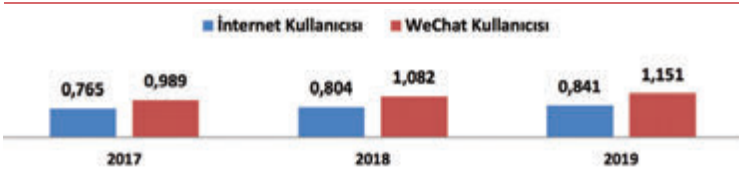
2020 itibarıyla 2 milyarın üzerinde kullanıcıya sahip Facebook insanların sosyal ortamda paylaşım yapmasına imkan sağlayan ABD kökenli bir uygulamadır. Twitter, YouTube, Instagram ve WhatsApp gibi sosyal medya uygulamaları da ABD merkezli küresel hale gelmiş platformlardır. Birçok ülkede aktif olarak kullanılan mevcut platformlar her gün birçok bilgi, resim ve veriyi dünyanın farklı bölgelerine taşımaktadır. Ancak bazı ülkeler ABD merkezli uygulamalara yasaklar getirirken Çin yasaklamalara ek olarak kendi sosyal medya platformlarını oluşturmuştur. WeChat başta olmak üzere çeşitli fonksiyonlara sahip uygulamalar bugün 1 milyar kişinin kullandığı birer marka haline gelmiştir. 2017'de Çin ekonomisine 30 milyar dolar katkı sağladığı düşünülen WeChat bir iletişim aracı olarak finansal ödemelerde rahatlıkla kullanılan güvenilir bir pazarlama platformuna dönüşmüştür. Piyasa değerinin 500 milyar doları aşmasıyla birlikte WeChat, 2019'da 1.1 milyar kişinin kullandığı uluslararası bir platform haline gelmiştir (Grafik 1). Ticari işlemleri kolaylaştıran, iletişimi sağlayan, şeffaflığa ve şikayetlere önem veren, güvenli ödeme imkanı sunan ve tüketici ile üreticiyi daha kolay bir araya getirebilen WeChat, diğer sosyal medya uygulamalarına göre birçok özelliği içinde barındıran bir iletişim aracıdır.

Tencent QQ, Tencent Video, Baidu Tieba, Toutiao başta olmak üzere birçok sosyal medya platformu geliştiren Çin, Batı merkezli uygulamaları yasaklamaktadır. Bu yasaklar diplomatlar başta olmak üzere hükümet temsilcilerine karşı esnetilirken, dış ilişkilerde Batı merkezli platformlar sıkça kullanılmaktadır.

Koronavirüs ABD ve Çin arasında yeni bir kriz çıkmasına yol açtı. ABD'de Çinli medya kuruluşlarına getirdiği kısıtlamalara karşı Çin hükümeti de ABD'li üç büyük medya kuruluşu mensubunu sınır dışı etti. Çin, ABD'yi, koronavirüs haberlerini manipüle etmekle, ABD ise Çin'i virüsle ilgili gerçeklerin üstünü örtmekle suçluyor. (18 Mart 2020)

Günümüzde küresel ekonomiden yüzde 15 pay alan Çin, bilgi üretiminin yüzde 20'den fazlasını üretmektedir. Hem ekonomik olarak büyüyen hem de kalkınmaya bağlı olarak dünya ile daha fazla iletişim kuran Çin, iletişim akışını kontrol etmeye büyük önem vermektedir. Sadece WeChat değil pek çok farklı sosyal medya platformu geliştiren Çin, küreselleşmenin getirdiği açılıma karşı kendi platformları ile kendi modelini oluşturmaktadır. Batı kökenli uygulamalara alternatif olarak AR-GE faaliyetleri ile işlevsel hale getirilen uygulamalar aynı zamanda oluşan ekonomik refahın ülke içinde kalmasını sağlamaktadır. WeChat'in 25'ten fazla ülkede ödeme aracı olarak kullanılması, ABD'nin ekonomik yaptırımları işlevsel hale getirdiği bir dönemde Çin merkezli ödemelerde kolaylıklara imkan sağlayabilir. Visa, MasterCard ve JCB gibi uygulamalar ile Çin bankalarına ulaşma imkanı sağlayan WeChat'i ödeme aracı olarak kullananların sayısı 800 milyonun üzerindedir. Ödemelerden yüzde 0.1 pay alan uygulama İngiltere, İtalya ve Güney Afrika gibi ülkelerde rahatlıkla kullanılmaktadır. Android, iOS, BlackBerry, Windows Phone ve Symbain tabanlı telefonlara yüklenebilen uygulama ABD, Hindistan ve Avustralya gibi ülkeler tarafından ise ulusal güvenliğe tehdit oluşturan bir platform olarak görülmektedir.

GRAFİK 1: Çin'de İnternet ve WeChat Kullanıcı Sayısı (Milyar Kişi) / Kaynak: Statista

Alternatif Mümkün mü?

Ekonomik alanda bir dönüşüm içerisinde olan küresel sistem, eski dönemlere kıyasla ulus devletler bazında daha az çatışmacı bir yapıya evrilmektedir. Devletlerin karşı karşıya gelmediği ancak yerel aktörler üzerinden gerçekleşen mücadeleler sosyal medyanın önemini ve etkisini ise artırmıştır. Ekonomik merkezin Doğu Asya'ya kayması sonucu yerleşme hamleleri güç kazanırken Çin kendi sosyal medya uygulama-

Günümüzde küresel ekonomiden yüzde 15 pay alan Çin, bilgi üretiminin yüzde 20'den fazlasını üretmektedir. Hem ekonomik olarak büyüyen hem de kalkınmaya bağlı olarak dünya ile daha fazla iletişim kuran Çin, iletişim akışını kontrol etmeye büyük önem vermektedir. Çin, küreselleşmenin getirdiği açılıma karşı kendi platformları ile kendi modelini oluşturmaktadır.

malarını oluşturmuştur. Böylece hem kendi vatandaşlarının tükettiği bilgiyi kontrol edebilmiş hem de yeni bir pazar yaratmıştır. Batı merkezli platformlara alternatif olarak ortaya çıkan uygulamalar uluslararası arenada güç kazanırken dış ticaret, döviz rezervleri ve kalkınma hızı ile ön plana çıkan Çin, yerel sosyal medya uygulamalarını ulusal güvenlik yaklaşımıyla birlikte değerlendirmiştir. Gelecek yıllarda ekonomik büyümesine paralel olarak daha fazla güç kazanma imkanı bulan Çin, Batı modellerine karşı farklı alanlarda güçlü alternatifler geliştirmektedir. Mevcut alternatiflerin finansal olarak Çin devleti tarafından desteklenmesi ise küresel düzeyde kapasite artışına olanak sağlamaktadır. Ancak yaratılan sosyal medya uygulamaları Komünist Partinin ülke yönetimindeki otoriter ve değişmez konumunu güçlendirmektedir. Özellikle vatandaşlarını farklı platformlar ile denetleyebilen Komünist Parti, sosyal medya üzerinden onay verilmeyen bilgilerin vatandaşlara ulaşımını engellemekte ve ülke genelindeki etkisini her alanda genişletmektedir. Böylelikle partinin iktidarına karşı oluşabilecek muhalif yapılanmalar önceden tespit edilebilmekte ve dış ülkelere iç işlere müdahalenin önüne geçilmektedir. **K**